

**VALYUTA KURSI O'ZGARISHINING EKSPORT VA IMPORTGA TA'SIRI:
MARSHALL–LERNER SHARTI ASOSIDA TAHLIL****Alikulova Sohiba****Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi
3-24 guruh talabasi****alikulovasohiba4@gmail.com**

Annotatsiya: Ushbu maqola valyuta kursi o'zgarishlarining mamlakat eksporti va import dinamikasiga Marshall-Lerner holati nuqtai nazaridan ta'sirini o'rganadi. Globallashuv va iqtisodiy integratsiyaning kuchayishi sharoitida valyuta kursi o'zgarishlari savdo balansi, raqobatbardoshlik va makroiqtisodiy barqarorlikka ta'sir qiluvchi muhim omilga aylandi. Maqolada valyuta kursining qadrsizlanishi yoki oshishi eksport va importga bo'lgan talabning elastikligiga qanday ta'sir qilishi, oxir-oqibat savdo balansining yaxshilanishi yoki yomonlashishini aniqlashi ta'kidlangan. Tadqiqot nazariy tushunchalarni zamonaviy siyosat doiralari va empirik kuzatuvlar bilan birlashtiradi, qulay savdo balansiga erishish uchun elastiklik shartlarining muhimligini ta'kidlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, valyuta kursining qadrsizlanishi savdo natijalarining yaxshilanishiga olib kelishini ta'minlash uchun, ayniqsa o'tish davri va eksportni diversifikatsiya qilish bosqichida bo'lgan iqtisodiyotlarda juda muhimdir.

Kalit so'zlar: Valyuta kursi, eksport, import, savdo balansi, Marshall-Lerner holati, talabning elastikligi, valyutaning qadrsizlanishi, xalqaro savdo, iqtisodiy siyosat.

Abstract: This article examines the impact of exchange rate movements on a country's export and import dynamics from the Marshall-Lerner case perspective. In the context of globalization and increasing economic integration, exchange rate movements have become an important factor affecting the trade balance, competitiveness, and macroeconomic stability. The article highlights how exchange rate depreciation or appreciation affects the elasticity of demand for exports and imports, ultimately determining whether the trade balance improves or deteriorates. The study combines theoretical concepts with modern policy frameworks and empirical observations, highlighting the importance of elasticity conditions for achieving a favorable trade balance. The research findings show that exchange rate depreciation is crucial for ensuring that trade outcomes improve, especially in economies in transition and in the process of diversifying exports.

Keywords: *Exchange rate, exports, imports, trade balance, Marshall-Lerner condition, elasticity of demand, currency depreciation, international trade, economic policy.*

Аннотация: *В данной статье рассматривается влияние колебаний валютного курса на динамику экспорта и импорта страны с точки зрения условия Маршалла-Лернера. В контексте глобализации и усиления экономической интеграции колебания валютного курса стали важным фактором, влияющим на торговый баланс, конкурентоспособность и макроэкономическую стабильность. В статье подчеркивается, как девальвация или укрепление валютного курса влияет на эластичность спроса на экспорт и импорт, в конечном итоге определяя, улучшится или ухудшится торговый баланс. Исследование сочетает теоретические концепции с современными политическими рамками и эмпирическими наблюдениями, подчеркивая важность условий эластичности для достижения благоприятного торгового баланса. Результаты исследования показывают, что девальвация валютного курса имеет решающее значение для обеспечения улучшения торговых показателей, особенно в странах с переходной экономикой и в процессе диверсификации экспорта.*

Ключевые слова: *Валютный курс, экспорт, импорт, торговый баланс, условие Маршалла-Лернера, эластичность спроса, девальвация валюты, международная торговля, экономическая политика.*

Kirish. Zamonaviy iqtisodiy tizimlarda valyuta kursining o'zgarishi xalqaro savdo naqshlari va makroiqtisodiy barqarorlikni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jahon bozorlarining tobora ortib borayotgan integratsiyasi, savdo rejimlarini liberallashtirish bilan birga, valyuta kursi dinamikasini siyosatchilar va tadqiqotchilar uchun markaziy tashvishga aylantirdi. Milliy valyuta qiymatining o'zgarishi eksportning raqobatbardoshligiga va import narxiga bevosita ta'sir qiladi va shu bilan mamlakatning savdo balansiga va umumiy iqtisodiy ko'rsatkichlariga ta'sir qiladi.

Valyuta kurslari va savdo balansini o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilishning nazariy asosi asosan Marshall-Lerner shartiga asoslangan bo'lib, unda milliy valyutaning qadrsizlanishi faqat eksport va importga talabning narx elastikligi yig'indisi birdan oshsagina savdo balansini yaxshilaydi, deyiladi. Bu shart valyuta kursini sozlash savdo nomutanosibligini samarali ravishda tuzatishi mumkinligini tushunish uchun muhim analitik asos yaratadi.

So'nggi yillarda O'zbekiston kabi mamlakatlar valyuta bozorlarini liberallashtirish va eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan muhim iqtisodiy islohotlarni amalga oshirdilar. Ushbu islohotlar milliy iqtisodiyotning valyuta kursi o'zgarishlariga sezgirligini oshirdi va ularning ta'sirini o'rnatilgan iqtisodiy nazariyalar orqali baholashni zarur qildi. Bundan tashqari, tashqi zarbalar, global moliyaviy beqarorlik va xalqaro talab modellaridagi o'zgarishlar valyuta kurslari va savdo oqimlari o'rtasidagi munosabatni yanada murakkablashtiradi.

1-jadval. Valyuta kursi o'zgarishining eksport va importga ta'siri (Marshall–Lerner sharti asosida)

Ko'rsatkich	Tavsifi	Valyuta qadrsizlanganda ta'siri	Izoh
Valyuta kursi	Milliy valyutaning xorijiy valyutaga nisbatan qiymati	Eksport arzonlashadi, import qimmatlashadi	Asosiy omil
Eksport hajmi	Chetga chiqariladigan mahsulotlar miqdori	Oshadi	Talab elastik bo'lsa samarali
Import hajmi	Chet eldan olib kiriladigan mahsulotlar	Kamayadi	Zarur tovarlar kam kamayadi
Savdo balansi	Eksport va import farqi	Yaxshilanadi (uzoq muddatda)	Marshall–Lerner sharti bajarilsa
Talab elastikligi	Narx o'zgarishiga talab reaksiyasi	Yuqori bo'lsa ijobiy ta'sir	Asosiy shart
J-egri effekti	Qisqa muddatdagi salbiy ta'sir	Dastlab yomonlashadi	Keyin yaxshilanadi

Jadvalda valyuta kursining pasayishi Marshall-Lerner sharti ostida xalqaro savdoning asosiy tarkibiy qismlariga qanday ta'sir qilishi ko'rsatilgan. Milliy valyuta qadrsizlanganda, eksport xorijiy xaridorlar uchun arzonlashadi, bu esa eksport hajmini

oshirishga moyil bo'ladi, import esa qimmatlashadi, bu esa importga bo'lgan talabning pasayishiga olib keladi.

Biroq, ushbu tuzatishning samaradorligi asosan eksport va importga bo'lgan talabning narx elastikligiga bog'liq. Agar talab elastik bo'lsa, savdo balansi vaqt o'tishi bilan yaxshilanadi, bu Marshall-Lerner shartini tasdiqlaydi. Aksincha, agar talab elastik bo'lmasa - ayniqsa, mashinasozlik va xom ashyo kabi muhim import uchun - yaxshilanish cheklangan bo'lishi mumkin.

Bundan tashqari, jadvalda J-egri chizig'i effekti ta'kidlangan, bunda savdo balansi dastlab qisqa muddatda yomonlashadi va uzoq muddatda yaxshilanadi. Umuman olganda, tahlil shuni ko'rsatadiki, valyuta kursining qadrsizlanishi savdo balansini yaxshilash uchun samarali vosita bo'lishi mumkin, ammo faqat elastiklik va tarkibiy omillar bilan bog'liq bo'lgan ma'lum iqtisodiy sharoitlarda.

Ushbu maqola valyuta kursining o'zgarishi eksport va import hajmlariga qanday ta'sir qilishini har tomonlama tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, Marshall-Lerner shartining zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda qo'llanilishiga alohida e'tibor qaratadi. Tadqiqot nazariy nuqtai nazarlarni amaliy natijalar bilan birlashtirib, rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda samarali savdo va valyuta kursi siyosatini ishlab chiqishga hissa qo'shishga qaratilgan.

Adabiyotlar sharhi. Valyuta kursining o'zgarishi va xalqaro savdo o'rtasidagi bog'liqlik global iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan. Klassik va neoklassik iqtisodchilar savdo natijalarini aniqlashda narx mexanizmlari va elastiklikning muhimligini ta'kidladilar. Marshall-Lerner shartining nazariy asoslari Alfred Marshall va Abba Lernerning asarlaridan kelib chiqadi, ular valyutaning qadrsizlanishi faqat eksport va import talabining elastikliklari yig'indisi birlikdan oshib ketganda savdo balansini yaxshilaydi, deb ta'kidladilar[1,2]. O'shandan beri bu kontseptsiya xalqaro iqtisodiyotda asosiy toshga aylandi.

Zamonaviy adabiyotlarda Pol Krugman va Maurice Obstfeld kabi olimlar ochiq iqtisodiyotlarda valyuta kursi dinamikasini tahlil qilishni yanada rivojlantirdilar[3]. Ularning asarlarida valyuta kursining qadrsizlanishi har doim ham "J-egri chizig'i effekti" tufayli savdo balansining darhol yaxshilanishini kafolatlamasligi ta'kidlangan, bu yerda qisqa muddatli savdo defitsiti vaqt o'tishi bilan yaxshilanishidan oldin yomonlashishi mumkin. Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVJ) va Jahon banki tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotlar ham valyuta kursi siyosatining samaradorligi ko'p jihatdan ishlab chiqarish quvvati, eksportni diversifikatsiya qilish va bozorga kirish kabi tarkibiy omillarga bog'liqligini tasdiqlaydi[4].

So'nggi xalqaro tadqiqotlar valyuta kursining o'tishini va global qiymat zanjirlarining savdo javoblarini shakllantirishdagi rolini ta'kidlaydi. Masalan, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yuqori darajada integratsiyalashgan iqtisodiyotlarda valyuta kursi o'zgarishining ta'siri import qilingan oraliq tovarlar va ko'p millatli ishlab chiqarish tarmoqlari tufayli susayishi mumkin. Shuning uchun, real dunyodagi murakkabliklarni yaxshiroq aks ettirish uchun an'anaviy Marshall-Lerner holati ko'pincha zamonaviy savdo nazariyalari bilan birga tahlil qilinadi.

O'zbekiston sharoitida iqtisodiy adabiyotlarda valyuta kursini liberallashtirish va uning savdoga ta'siri tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda. 2017-yilda boshlangan valyuta islohotlaridan so'ng, mamlakat bozor tomonidan belgilanadigan valyuta kursi rejimiga o'tdi[5]. O'zbek iqtisodchilarining tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, bu o'zgarish eksport raqobatbardoshligiga, ayniqsa qishloq xo'jaligi, to'qimachilik va tog'-kon sanoati kabi sohalarda sezilarli darajada ta'sir ko'rsatdi. Biroq, kapital va oraliq tovarlarga juda bog'liq bo'lgan import tuzilmasi valyuta qadrsizlanishining savdo balansiga bevosita ijobiy ta'sirini cheklaydi.

Bundan tashqari, milliy rivojlanish strategiyalari va siyosat hujjatlari, jumladan, prezident farmonlari va hukumat dasturlari eksportni rag'batlantirish, import o'rnini bosish va valyuta barqarorligini asosiy ustuvorliklar sifatida ta'kidlaydi. "2022–2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi" eksport hajmini oshirish, eksport bozorlarini diversifikatsiya qilish va makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash choralari belgilaydi[6]. Ushbu siyosat doiralari nazariy tushunchalarga mos keladi, ya'ni Marshall-Lerner shartiga erishish nafaqat qulay elastiklik, balki qo'llab-quvvatlovchi institutsional va tarkibiy islohotlarni ham talab qiladi.

Umuman olganda, ham xalqaro, ham o'zbek adabiyotlarida valyuta kursini sozlash savdo balansiga ta'sir qilishning muhim vositasi bo'lsa-da, ularning samaradorligi elastiklik shartlari, tarkibiy xususiyatlar va siyosat aralashuvlarining kombinatsiyasiga bog'liqligi ko'rsatilgan.

Metodologiya. Ushbu maqolada valyuta kursi tebranishlarining eksport va import dinamikasiga ta'sirini tahlil qilish uchun Marshall-Lerner sharti asosida keng qamrovli metodologik asos qo'llaniladi. Tadqiqot nazariy va empirik yondashuvlarga asoslangan bo'lib, valyuta kursi o'zgarishi va savdo balansini o'rtasidagi bog'liqlikni ko'p o'lchovli baholash imkonini beradi.

Birinchidan, tadqiqot eksport va importga talabning elastikligini o'rganish orqali Marshall-Lerner shartining nazariy tahlilini qo'llaydi. Asosiy taxmin shundaki, valyuta kursining qadrsizlanishi savdo balansini faqat eksport va import talabining

elastikliklari yig'indisi birdan oshsa yaxshilaydi. Ushbu tadqiqot ikkilamchi makroiqtisodiy ma'lumotlardan foydalangan holda elastiklik koeffitsientlarini baholash orqali shartni ishga tushiradi.

Ikkinchidan, valyuta kursi o'zgarishining savdo oqimlariga uzoq muddatli va qisqa muddatli ta'sirini baholash uchun ekonometrik yondashuv qo'llaniladi. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni - masalan, valyuta kursi, eksport hajmi, import hajmi va savdo balansini qamrab oluvchi vaqt qatorlari ma'lumotlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni baholash uchun Oddiy Eng Kichik Kvadratlar (OLS) kabi regressiya modellari qo'llaniladi. Bundan tashqari, kointegratsiya va xatolarni tuzatish modellari (ECM) uzoq muddatli muvozanat munosabatlari va qisqa muddatli tuzatishlarni aniqlash uchun qo'llaniladi, bu esa savdo javoblarining dinamik xususiyatini aks ettiradi.

Uchinchidan, tadqiqot valyuta qadrsizlanishidan keyin savdo balansining qisqa muddatli yomonlashishi va uzoq muddatli yaxshilanishini baholash uchun J-egri gipotezasini o'z ichiga oladi. Bu, ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda, valyuta kursi ta'sirini yanada realistik talqin qilish imkonini beradi.

Empirik tahlil rasmiy statistika, hisobotlar va ma'lumotlar bazalari kabi ishonchli xalqaro va milliy manbalardan olingan ma'lumotlar bilan qo'llab-quvvatlanadi. O'zbekiston uchun milliy statistika agentliklari va siyosat hujjatlaridan olingan ma'lumotlar kontekstual ahamiyatga ega ekanligiga ishonch hosil qilish uchun ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davri so'nggi iqtisodiy islohotlarni, xususan, 2017 yildan keyingi valyuta kursini liberallashtirishni aks ettirish uchun tanlangan, bu mamlakatning tashqi sektor dinamikasini sezilarli darajada o'zgartirdi.

Bundan tashqari, rivojlangan va rivojlanayotgan iqtisodiyotlar o'rtasidagi elastiklik shartlari va savdoga javob berish nuqtai nazaridan farqlarni o'rganish uchun qiyosiy tahlil o'tkaziladi. Bu topilmalarning mustahkamligini oshiradi va kengroq siyosat natijalarini beradi.

Umuman olganda, metodologiya Marshall-Lerner doirasida valyuta kursining o'zgarishi eksport va import ko'rsatkichlariga qanday ta'sir qilishini yaxlit tushunish uchun nazariy modellashtirish, ekonometrik tahlil va siyosatga yo'naltirilgan baholashni birlashtiradi.

Natijalar va muhokamalar. Ilmiy izlanishlar natijalari shuni ko'rsatadiki, valyuta kursining o'zgarishi, ayniqsa Marshall-Lerner sharti orqali tahlil qilinganda, eksport va import dinamikasiga sezilarli, ammo murakkab ta'sir ko'rsatadi. Empirik topilmalar shuni ko'rsatadiki, uzoq muddatda valyuta kursining pasayishi savdo

balansini yaxshilashga moyildir; ammo, bu ta'sir eksport va importga bo'lgan talabning elastikligiga juda bog'liq.

Ekonometrik tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonni o'z ichiga olgan rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda eksport va import talabining elastikliklari yig'indisi vaqt o'tishi bilan asta-sekin birlikka yaqinlashadi yoki undan oshib ketadi. Bu shuni ko'rsatadiki, Marshall-Lerner sharti qisqa muddatda emas, balki uzoq muddatda saqlanib qolish ehtimoli ko'proq. Qisqa muddatda natijalar J-egri chizig'i effektining mavjudligini tasdiqlaydi, bu yerda valyuta kursining pasayishi dastlab import xarajatlarining oshishi va eksport hajmining sekin sozlanishi tufayli savdo balansining yomonlashishiga olib keladi.

Tadqiqot shuningdek, iqtisodiy o'zgarishlarning dastlabki bosqichlarida eksportning valyuta kursi o'zgarishlariga javob berishi nisbatan cheklanganligini aniqladi. Bu asosan cheklangan diversifikatsiya, asosiy tovarlarga qaramlik va yetarli bo'lmagan texnologik imkoniyatlar kabi tarkibiy cheklovlar bilan bog'liq. Biroq, tarkibiy islohotlar, ayniqsa eksportga yo'naltirilgan sanoatni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar rivojlanib borishi bilan eksportning elastikligi oshadi va bu valyuta qadrsizlanishining ijobiy ta'sirini kuchaytiradi.

Import tomonida tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda importga talab nisbatan noelastik bo'lib qolmoqda, ayniqsa kapital tovarlar, mashinalar va oraliq xarajatlar uchun. Bu savdo nomutanosibligini tuzatish vositasi sifatida valyuta kursining qadrsizlanishining bevosita samaradorligini pasaytiradi. Import narxlarining yuqori bo'lishiga qaramay, ushbu tovarlarning ichki ishlab chiqarish uchun zarurligi import hajmining kamayishini cheklaydi.

Bundan tashqari, natijalar savdo natijalarini shakllantirishda institutsional va siyosat doiralarining muhimligini ta'kidlaydi. Eksportni rag'batlantirish, bozorni diversifikatsiya qilish va sanoatni modernizatsiya qilishga qaratilgan hukumat choralari elastiklik koeffitsientlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu munosabat bilan, so'nggi iqtisodiy islohotlar xalqaro bozorlarda milliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishga hissa qo'shdi va shu bilan eksport ko'rsatkichlarini oshirdi.

Boshqa rivojlanayotgan iqtisodiyotlar bilan qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, eksport tuzilmalari diversifikatsiyalangan va qo'shimcha qiymat ishlab chiqarish yuqori bo'lgan mamlakatlar Marshall-Lerner shartini qondirish uchun yaxshiroq pozitsiyaga ega. Aksincha, xomashyo eksportiga juda bog'liq bo'lgan iqtisodiyotlar valyuta kursi o'zgarishlariga zaifroq javob berishga moyil.

Muhokama jarayonida, valyuta kursi siyosatining o'zi savdo balansining barqaror yaxshilanishini ta'minlash uchun yetarli emasligi ayon bo'ladi. Marshall-Lerner sharti qimmatli nazariy mezon bo'lsa-da, uning amaliy amalga oshirilishi ishlab chiqarish quvvati, savdo infratuzilmasi va global bozor integratsiyasi kabi kengroq iqtisodiy sharoitlarga bog'liq. Shuning uchun, valyuta kursini sozlash tarkibiy islohotlar, eksportga yo'naltirilgan sohalarga investitsiyalar va raqobatbardoshlikni oshiradigan siyosatlar bilan to'ldirilishi kerak.

Umuman olganda, natijalar valyuta kursining pasayishining savdo balansini yaxshilashdagi samaradorligi shartli va vaqtga bog'liq ekanligini tasdiqlaydi. Marshall-Lerner doirasi dolzarbligicha qolmoqda, ammo uning muvaffaqiyati bozor elastikligi va uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanish strategiyalari o'rtasidagi o'zaro ta'sirga bog'liq.

Xulosa va tavsiyalar. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, valyuta kursining o'zgarishi mamlakatning eksport va import ko'rsatkichlarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, ammo ularning savdo balansini yaxshilashdagi samaradorligi asosan Marshall-Lerner shartining bajarilishiga bog'liq. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, valyuta kursining pasayishi uzoq muddatda savdo balansiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, agar eksport va importga bo'lgan talabning umumiy elastikligi birlikdan ohsa. Biroq, qisqa muddatda J egri chizig'i effektining mavjudligi ko'pincha savdo balansining vaqtincha yomonlashishiga olib keladi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston kabi rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda tarkibiy omillar, jumladan, eksportning cheklangan diversifikatsiyasi, import qilinadigan materiallarga bog'liqlik va nisbatan past narx elastikligi, valyuta kursining pasayishining bevosita foydasini cheklaydi. Shunga qaramay, davom etayotgan iqtisodiy islohotlar, eksportni rag'batlantirish strategiyalari va bozorni liberallashtirish siyosati savdo samaradorligini asta-sekin oshirib bormoqda va vaqt o'tishi bilan Marshall-Lerner shartini qondirish ehtimolini oshirmoqda.

Ushbu xulosalarga asoslanib, siyosatchilarga valyuta kursini boshqarishga kompleks yondashuvni qo'llash tavsiya etiladi. Valyuta kursi siyosati eksportni diversifikatsiya qilish, qo'shimcha qiymat ishlab chiqarishni ko'paytirish va importga, ayniqsa oraliq va kapital tovarlarga haddan tashqari bog'liqlikni kamaytirishga qaratilgan tarkibiy islohotlar bilan muvofiqlashtirilishi kerak. Mahalliy sanoatni mustahkamlash va texnologik salohiyatni oshirish eksport elastikligi va global bozorlarda raqobatbardoshlikni oshiradi.

Bundan tashqari, yangi xalqaro bozorlarga kirishni kengaytirish, savdo infratuzilmasini takomillashtirish va eksportchilarni moliyaviy rag'batlantirish va institutsional mexanizmlar orqali qo'llab-quvvatlash muhimdir. Strategik muhim

tarmoqlarda import o'rnini bosishni rag'batlantiruvchi siyosat ham tashqi nomutanosiblikni kamaytirishga hissa qo'shishi mumkin. Makroiqtisodiy barqarorlik ustuvor vazifa bo'lib qolishi kerak, chunki valyuta kursining haddan tashqari o'zgaruvchanligi investorlarning ishonchini pasaytirishi va savdo oqimlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun, barqaror iqtisodiy o'sishga erishish uchun oqilona fiskal va pul-kredit siyosati bilan qo'llab-quvvatlanadigan muvozanatli va moslashuvchan valyuta kursi rejimi juda muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, Marshall-Lerner sharti valyuta kursi o'zgarishlarining savdo balansiga ta'sirini tushunish uchun qimmatli nazariy asos yaratsa-da, uning amaliy samaradorligi elastiklik shartlari, tarkibiy o'zgarishlar va izchil iqtisodiy siyosatni amalga oshirishning kombinatsiyasiga bog'liq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Marshall A. Principles of Economics. – London: Macmillan, 1890.
2. Lerner A. P. The Economics of Control. – New York: Macmillan, 1944.
3. Krugman P., Obstfeld M. International Economics: Theory and Policy. – Boston: Pearson Education, 2018.
4. International Monetary Fund. Exchange Rates and Trade Balance Adjustment. – Washington, D.C., 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Valyuta siyosatini liberallashtirish to'g'risida"gi Farmon, 2017-yil 2-sentabr.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi (2022–2026)", 2022-yil.